

کۆماری عێراق

هه‌ریمی کوردستان

سه‌رۆک

بڕیار

ژماره (٧) ی سائی ٢٠٢٣

به‌پیی ئه‌و ده‌سه‌لاته‌ی پیمان‌دراوه له‌ بڕگه‌ی (یه‌که‌م) ی مادده‌ی (ده‌یه‌م) له‌ یاسای سه‌رۆک‌ایه‌تی هه‌ریمی کوردستان ژماره (١) ی سائی ٢٠٠٥ ی هه‌موارکراو و پالپشت به‌ یاساکاریی په‌رله‌مانی کوردستان که له‌ دانیشتنی ئاسایی ژماره (١) ی رۆژی ٢٠٢٣/٣/١ کردوووه‌تی، بڕیارماندا به‌ ده‌رکردنی:

یاسای ژماره (١٧) ی سائی ٢٠٢٢

یاسای هه‌مواری یه‌که‌می یاسای ئه‌نجومه‌نی شورای

هه‌ریمی کوردستان - عێراق ژماره (١٤) ی سائی ٢٠٠٨

مادده‌ی (١) :

ده‌قی مادده‌ی (یه‌که‌م) ی یاساکه‌ به‌ زیادکردنی بڕگه‌کانی (دووهم، پینجه‌م، شه‌شه‌م) و گۆرینی ریزبه‌ندی بڕگه‌کان له‌ سه‌ر ئه‌و بنه‌مایه‌ هه‌موار ده‌کریت، و به‌م شیوه‌یه‌ی خواره‌وه ده‌خویندریته‌وه:-
یه‌که‌م: هه‌ریم: هه‌ریمی کوردستان - عێراق.

دووهم: وه‌زیر: وه‌زیری دادی هه‌ریم.

سینهم: ئه‌نجومه‌ن: ئه‌نجومه‌نی شورای هه‌ریم.

چواره‌م: سه‌رۆک: سه‌رۆکی ئه‌نجومه‌ن.

پینجه‌م: راویژکار: راویژکار له‌ ئه‌نجومه‌ن.

شه‌شه‌م: راویژکاری یاریده‌ده‌ر: راویژکاری یاریده‌ده‌ر له‌ ئه‌نجومه‌ن.

مادده‌ی (٢) :

ده‌قی مادده‌ی (دووهم) ی یاساکه‌ هه‌موار ده‌کریت و به‌م شیوه‌یه‌ی خواره‌وه ده‌خویندریته‌وه:-
ئه‌نجومه‌نیک له‌ هه‌ریم به‌ ناوی (ئه‌نجومه‌نی شورای هه‌ریمی کوردستان - عێراق) داده‌مه‌زیندریت، له‌ پووی کارگێڕیه‌وه سه‌ر به‌ وه‌زیر ده‌بیت، له‌ سه‌رۆک و دوو جیگر، یه‌کیکیان بۆ کاروباری دادوه‌ریی کارگێڕی ئه‌وی دیکه‌یان بۆ کاروباری یاساکاریی و راویژکاری، و ژماره‌یه‌ک راویژکار که ژماره‌یان له (٨) هه‌شت راویژکار که‌مه‌تر نه‌بیت و له (١٢) دوازه‌هه‌ راویژکار زیاتر نه‌بیت، و ژماره‌یه‌ک راویژکاری یاریده‌ده‌ر که له‌ نیوه‌ی ژماره‌ی راویژکاره‌کان زیاتر نه‌بن، پیکدیت.

ماددهى (۳):

دهقى ماددهى (چوارهم) یاساکه ههموار دهکریته و بهم شیوهیهى خوارهوه دهخویندریتهوه:-

ئهنجومه ن پیکدیته له:-

یهکهه م: دهسته ی گشتی:-

۱- دهسته ی گشتی له سهروک و ههر دوو جیگر و راویژکارهکان پیکدیته، دانیشتنهکانی به سهروکایه تی سهروک یان یهکیک له جیگرهکانی که سهروک دیاریدهکات، سازدهکریته.

۲- دانیشتنهکانی دهسته ی گشتی به ئامادهبوونی (۴/۳) سئ له سهر چواری ئه ندامهکانی سازدهکریته.

۳- برپارهکانی دهسته ی گشتی به زۆربهنه ی دهنگی ئامادهبووان ده رده چیت، و له باری یه کسانبوونی دهنگهکان دهنگی سهروک یه کلاکه رهوه ده بیت.

۴- راویژکارانی یاریده ده ر به شداری دانیشتنهکانی دهسته ی گشتی ده که ن و مافی دهنگدانان نییه.

دووه م: دهسته ی سهروکایه تی: له سهروک و جیگرهکانی و دوو دیرینترین راویژکاری ئهنجومه ن پیکدیته

سییه م: دادگای کارگیپری بالآ: به سهروکایه تی سهروک یان ئه وهی رایده سه پیریته له راویژکاران، و

ئه ندامیته ی (۴) چوار راویژکار و (۲) دوو راویژکاری یاریده ده ر پیکدیته، که دهسته ی سهروکایه تی

دهستنیشانیان ده کات. دهسته واژه ی (دادگای کارگیپری بالآ) له بواری پیاده کردنی تایبه تمه ندیه

دادوه ربیه کان جیگه ی دهسته واژه ی (دهسته ی گشتی) ده گریته وه له ههر شوینیکی ئه م یاسایه دا هاتبیته.

چوارهم: دادگای دادوه ربی کارگیپری: به سهروکایه تی دادوه ربی له پۆلینی یه که م و ئه ندامیته ی دوو

دادوه ر له پۆلینی دووه م یان سییه م یان ئه ندامیته ی دادوه ربی و راویژکاریک پیکدیته، و

دهسته واژه ی (دادگای دادوه ربی کارگیپری) جیگه ی دهسته واژه ی (دادگای کارگیپری) ده گریته وه

له ههر شوینیکی ئه م یاسایه و ههر یاسایه کی دیکه ی بهرکار له ههریم هاتبیته.

پینجه م: دادگای دادوه ربی فه رمانبه رانی ههریم: به سهروکایه تی جیگری سهروکی ئهنجومه ن بۆ

کاروباری دادوه ربی کارگیپری و ئه ندامیته ی دوو له راویژکاران پیکدیته که دهسته ی سهروکایه تی

دهستنیشانیان ده کات، و له کاتی ئاماده نه بوونی جیگری سهروک، دیرینترین راویژکار

سهروکایه تی دادگا ده کات، و دهسته واژه ی (دادگای دادوه ربی فه رمانبه رانی ههریم) جیگه ی

دهسته واژه ی (دهسته ی بهرزه فته کردنی فه رمانبه رانی ههریمی کوردستان - عیراق) ده گریته وه له

ههر شوینیکی ئه م یاسایه و ههر یاسایه کی دیکه ی بهرکار له ههریم هاتبیته.

ماددهى (۴):

دهقى ماددهى (شه شه م) یاساکه ههموار دهکریته وه و بهم شیوهیهى خوارهوه دهخویندریتهوه:-

ئهنجومه ن تایبه تمه ند ده بیت به ئه رکهکانی دادوه ربی کارگیپری، راویژ و دارپشتن و ئاماده کردن و

پیداچوونه وه و ووردبینیکردنی پرۆژه یاساکان، و ده ربینی را و بۆچوون له و پرسه یاسایانه ی که

دامه زراوهکانی ههریم ئاراسته یان ده که ن.

ماددهی (۵):

برگه‌ی (یه که م) ی ماددهی (دوازدهم) ی یاساکه هه موار ده کریتته وه و به م شیوه یه ی خواره وه ده خویندریتته وه:-

یه که م: پپویسته دادگای دادوه ری کارگپری له سه نته ری پاریزگاکانی هه ریم و به پپی پپویستی به رژه وه ندی گشتی دابمه زریت.

ماددهی (۶):

دهقی ماددهی (چواردهیه م) ی یاساکه هه موار ده کریتته وه و به م شیوه یه ی خواره وه ده خویندریتته وه:- برپاری دادگای دادوه ری کارگپری له ماوهی (۳۰) سی رۆژ له رۆژی دواتری پپراگه یان ندنی یان ئەژمارکردنی به پپراگه یه ندراو، له لایه ن تانه لیدهر یان نوینه ره یاسایه که ی یان داواکاری گشتی دوا ی ناگادارکردنه وهی، شیوا ی تانه ی پیداچوونه وه یه له به رده م دادگای کارگپری بالا و برپاری دادگاش له م باره یه وه بنبر ده بیت.

ماددهی (۷):

دهقی ماددهی (حه قده م) ی یاساکه هه موار ده کریت و به م شیوه یه ی خواره وه ده خویندریتته وه:- **یه که م:** مه رجه به ر له پیشکه شکردنی تانه بو دادگای دادوه ری کارگپری، دادخوازی بو برپاره که لای ئەو لایه نه ی برپاره که ی ده رکردوه یان سه رۆکایه تی ئەو لایه نه ی برپاره که ی ده رکردوه بکریت، له ماوه ی (۳۰) سی رۆژ له رپکه وتی پپراگه یان ندنی که سی خاوه ن به رژه وه ندی به برپاره کارگپریه که یان ئەژمارکردنی به پپراگه یان ندراو، و پپویسته له سه ر ئەو لایه نه کارگپریه ش له ماوه ی (۳۰) سی رۆژ له رپکه وتی تۆمارکردنی دادخوازیه که تیروانینی بو بکات.

دووهم: له کاتی تینه پوانین له دادخوازیه که یان ره تکردنه وه ی له لایه ن لایه نی کارگپری تایبه تمه نده وه، ئەوا پپویسته له سه ر که سی دادخواز له ماوه ی (۳۰) سی رۆژ له رپکه وتی ره تکردنه وه ی دادخوازیه که ی به راشکاوپی یان به حوکمی، تانه ی خۆی پیشکه ش به دادگا بکات، به پپچه وانه وه، مافی تانه لیدان له برپاره که له ده سته دات.

سپیه م: له ده سته دانی مافی تانه لیدان به پپی برگه ی (دووهم) ی ئەم مادده یه رپگر نابیت له داواکردنی قه ره بوو له به رده م دادگای دادوه ری کارگپری له و زیانانه ی ده رئه نجامی ئەو برپاره پپیکه وتوون.

ماددهی (۸):

دهقی ماددهی (نۆزده م) ی یاساکه هه لده وه شیندریتته وه، و ئەم ده قه ی خواره وه شوینی ده گریتته وه:- **یه که م:** دادگای کارگپری بالا تایبه تمه نده بیت به تیروانین له مانه ی خواره وه:-

۱- تانه دان له و برپار و حوکمانه ی له دادگای دادوه ری کارگپری و دادگای دادوه ری فه رمانبه رانی هه ریمه وه، ده رده چن.

۲- هه ر ناکوکیه ک سه باره ت به دیارکردنی تایبه تمه ندی تیروانینی ئەو داوایه ی ده که وپته نیوان دادگا کانی دادوه ری کارگپری له هه ریم یان له نیوان دادگای دادوه ری کارگپری و دادگای دادوه ری فه رمانبه رانی هه ریم.

۳- هه ر ناكوڤكهك سه بارهت به جیبه جیكردنی دوو حوكمی پیچه وانهی یه كتری كه هه ر دوو كیان پلهی بنه پریان وه رگرتوو و له دادگای دادوهیری کارگێرییه وه یان له دادگای دادوهیری فه رمانبه رانی هه ریمه وه، له یهك بابه تدا ده رچوون، ئه گه ر له نیوان هه مان لایه نه كانی داواكه دا بیته، یان یه كێکیان لایه ن بیته له م دوو حوكمه، له م باره دا بریاری پیشخستن و جیبه جیكردنی یه كێکیان ده دات به بی حوكمه كه ی دیکه.

دووهم: له كاتی تیروانین له تانه دان له بریاره كانی دادگای دادوهیری کارگێری و دادگای دادوهیری فه رمانبه رانی هه رییم، په یوه ست به و تایبه تمه ندیانه ی له برگه ی (یه كه م) ی ئه م مادده یه ده قنوو سكراره، دادگای کارگێری بالآ ئه و تایبه تمه ندیانه پیاده ده كات كه دادگای پیداچوونه وه به سیفه تی پیداچوونه وه پیاده یانده كات، ئه وانهی له یاسای دادبینی شارستانی به ركار له هه رییم هاتوون.

مادده ی (۹)

ده قی مادده ی (بیسته م) ی یاسا كه هه موارده كریت و به م شیوه یه ی خواره وه ده خویندریته وه:-
یه كه م: دادگای دادوهیری فه رمانبه رانی هه رییم تایبه تمه ند ده بیته به تیروانین له و داوا یانه ی كه فه رمانبه ر به پیی هه ر دوو یاسای پاژه ی شارستانی ژماره (۲۴) ی سالی ۱۹۶۰ ی هه مواركراو و یاسای به رزه فته كردنی فه رمانبه رانی ده ولته و كه رتی گشته ژماره (۱۴) ی سالی ۱۹۹۱ ی هه مواركراو یان ئه وانهی جیگه یان ده گرنه وه یان هه ر یاسا یان په یه وه یكی دیکه كه وه زیفه ی گشته ریکده خات، به رزیان ده كاته وه.

دووهم: دوا ی تیپه رپوونی (۳۰) سی رۆژ له رپكه وتی رۆژی دوا ی پیراگه یانندی به بریار یان بریاره تانه لی دراوه كه ئه گه ر له ناو عیراق بوو، (۶۰) شه ست رۆژ ئه گه ر له ده ره وه ی عیراق بوو، فه رمانبه ر مافی پیشكه شكردنی داوا به پیی برگه ی (یه كه م) ی ئه م مادده یه له ده سته دات.

سییه م: بریاری دادگای دادوهیری فه رمانبه رانی هه رییم له و داوا یانه ی له برگه ی (یه كه م) ی ئه م مادده یه ئاماژه یان پیکراوه شیوا ی تانه لی دان ده بن له لای دادگای کارگێری بالآ له ماوه ی (۳۰) سی رۆژ له دوا ی پیراگه یانندن یان دانانی به پیراگه یاندره و، و بریاری دادگای کارگێری بالآ ی ده ركارا له ئه نجامی تانه لی دانه كه و بریاری دادگای دادوهیری فه رمانبه رانی هه رییم ئه گه ر له ماوه ی یاساییدا تانه ی لی نه درا، بنه ر و پابه نده كار ده بیته.

مادده ی (۱۰)

مادده ی (بیست و یه كه م) ی یاسا كه هه موارده كریتته وه و به م شیوه یه ی خواره وه ده خویندریته وه:-
حوكمی یاسا كانی دادبینی شارستانی ژماره (۸۳) ی سالی ۱۹۶۹ ی هه مواركراو و یاسای بنه ما دادگه ربیه سزاییه كان ژماره (۲۳) ی سالی ۱۹۷۱ ی هه مواركراو، و یاسای سه لماندن ژماره (۱۰۷) ی سالی ۱۹۷۹ ی هه مواركراو، و یاسای رسومی دادی ژماره (۱۱۴) ی سالی ۱۹۸۱ ی هه مواركراو، یان ئه وانهی شوینیان ده گرنه وه، به و شیوه یه ی ده گونجیت له گه ل سروشتی ئه و داوا یانه ی تیروانینی بو ده كریت له لایه ن هه ریه ك له دادگای کارگێری بالآ و دادگای دادوهیری کارگێری و دادگای دادوهیری فه رمانبه رانی هه رییم، پیاده ده كرین.

ماددهی (۱۱):

دهقی ماددهی (بیست و دووهم) ی یاساکه هه موار ده کریتته وه و بهم شیوهیهی خواره وه ده خویندریتته وه:-

دهستهی سه روکایه تی ئەم ئەرکانه ی خواره وه پیاده ده کات:-

یه کهم: ناردنی پرۆژه یاساکان و ههر داواکاریه کی نیردراو بۆ یا و بۆچوونی یاسایی به پیتی حوکمه کانی ئەم یاسایه، بۆ دهستهی گشتی به مه بهستی تاوتویکردنیان و ده کردنی بریاری پیویست له باره یانه وه.

دووهم: سالانه، یان له کاتیکی پیویستدا، راپورتیک سه بارهت به بوونی کهموکوری و ئالۆزی له یاسا بهرکاره کان و زیده روویی و خراپ به کارهینانی دهسهلاتی کارگیریی، ئاراسته ی سه روکایه تی ئەنجومه نی وه زیران ده کات.

ماددهی (۱۲):

دهقی ماددهی (بیست و سییه م) ی یاساکه هه موار ده کریتته وه و بهم شیوهیهی خواره وه ده خویندریتته وه:-

یه کهم: سه ره پای مه رجه گشتیه کانی دامه زراندن، دوا ی ده رچوونیان له کۆلیژی یاسا پیویسته ههر یه ک له سه روک و جیگران و راپوێژکاران (۲۰) بیست سال و راپوێژکارانی یاریده ده ر (۱۵) پازده سال خزمه تی کرده بیان له ئەرکی دادوه ریی یان پارێزهری یان یاسایی یان ئەکادیمی له بواری یاسادا هه بیته.

دووهم: میکانیزمه کانی پالوتنی سه روک و راپوێژکاره کان به رپنماییه ک ریکده خریته که وه زیر ده ریده کات.

ماددهی (۱۳):

سی برگه به زنجیره ی (سییه م) و (چواره م) و (پینجه م) بۆ مادده ی (بیست و پینجه م) ی یاساکه زیاد ده کریت و بهم شیوهیهی خواره وه ده خویندریتته وه:-

سییه م: ههر یه ک له سه روک و جیگره کانی و راپوێژکاران، له وانه ی دادوه ر نین، له بهرده م سه روکی ههریم سویندی یاسایی ده خۆن، که بهم شیوهیه ده خویندریتته وه: (سویند بیت به خوا ی مه زن، پابه ندبم به به جیگه یانندی ئەرکه کانم، و به راستگویی و ده سپاکی و دلسۆزیه وه یاسا پیاده بکه م، و به هه ق حوکم بده م).

چواره م: ههر یه ک له سه روک و جیگره کانی و راپوێژکار و راپوێژکارانی یاریده ده ر، پیاده ی ئەرکی دادوه ریی کارگیریی ده کهن بۆ مه بهسته کانی ئەم یاسایه.

پینجه م: به ره چاوکردنی ههردوو مه رجه ی پۆلین و ماوه، رازه ی ئەو دادوه رانه ی که دوو سال له دادگای کارگیریی بالا کارده کهن، له ریکه وتی دامه زرانندی ئەنجومه نه وه، به رازه ی دادوه ریی ئەژمارده کریت، بۆ مه بهستی پیاده کردنی برگی (سییه م) له مادده ی (۳۷) ی یاسای دهسهلاتی دادوه ری ههریمی کوردستان - عیراق ژماره (۲۳) ی سالی ۲۰۰۷.

ماددهی (۱۴)

برگه کانی (یه که م) و (دووهم) له ماددهی (بیست و شه شه م) ی یاساکه هه موارده کریت و به م شیوهیهی خواره وه ده خویندریته وه:-

یه که م: سه رۆک به پلهی تایبته ده بیته و مووچه و ده رماله ی بریکاری وه زارته وه رده گریته.

دووهم: جیگرانی سه رۆک و راپوئیکاران به پلهی تایبته ده بن و مووچه و ده رماله ی راپوئیکار وه رده گرن.

ماددهی (۱۵)

برگه ی (یه که م) له ماددهی (بیست و حه وته م) ی یاساکه هه موارده کریته وه و به م شیوهیهی خواره وه ده خویندریته وه:-

یه که م: وه زیر به ره زامه ندی وه زیری خویندنی بالآ و توئینه وه ی زانستی بۆی هه یه (۴) چوار له ئەندامانی ده سته ی وانه و تنه وه له زانکۆکانی هه ریم ئینتیداب بکات، له وانه ی پروانامه ی دکتورایان له یاسادا هه یه و پلهی زانستییان له پرۆفیسوری یاریده ده ر که متر نییه، ئەمه ش به ره زامه ندی نوو سراوی خۆیان وه ک راپوئیکاری خۆته رخانه کهر، بۆ ماوه ی (۳) سی سال که یارای نوئیکردنه وه یه بۆ یه ک جار، بۆ ئەم مه به سته ش هه مان ماف و شایسته ی دارایی و جیاوگه کانی راپوئیکاریی پاژه ی هه میشه یی ئەنجومه نیان ده بیته.

ماددهی (۱۶)

ده قی ماددهی (سی و چواره م) ی یاساکه هه موارده کریت و به م شیوهیهی خواره وه ده خویندریته وه:-
یه که م: وه زیر رپنمای ی پیویست بۆ ئاسان جیبه جیکردنی حوکمه کانی ئەم یاسایه ده رده کات.
دووهم: ئەنجومه ن ده توانیته په پیره ویکی ناو خۆ بۆ خۆی ده ربکات.

ماددهی (۱۷)

کار به ده قی هه یه یاسایان برپاریک ناکریته که له گه ل حوکمه کانی ئەم یاسایه دا نا کۆک بیته .

ماددهی (۱۸)

پیویسته له سه ر لایه نه په یوه نداره کان حوکمه کانی ئەم یاسایه جیبه جی بکه ن.

ماددهی (۱۹)

ئەم یاسایه له ریکه وتی بلاو کردنه وه ی له رۆژنامه ی فه رمی (وه قایعی کوردستان) جیبه جی ده کریته.

هۆیه کانی ده رچوواندن

بۆرپیکه سته وه ی پیکه اته و ده سه لات و تایبته تمه نده کانی ئەنجومه نی شورای هه ریم به شیوهیه ک لیها تووی و توانای خیرایی له بواره کانی دادوه رپی کارگیری و یاساکاری و راپوئیکاری یاسایی و را ده رپین ده سته به ربکات، ئەم یاسایه ده رچوویندرا.

نیچیرقان بارزانی

سه رۆکی هه ریمی کوردستان

هه ولیر

۲۰۲۲/۴/۳